

HET WERKWOORD in de ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD

Een didactiek om het begrip ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD aan te leren in het 4e leerjaar (Groep 6).

1. Inleidende verhalen.

1.1. De reporter

Een verslaggever op tv of radio verslaat een voetbalwedstrijd. Als hij de actie op het terrein volgt, spreekt hij in de tegenwoordige tijd.

*“De bal **gaat** recht op de doelman af. Hij **kan** de bal niet vasthouden. De bal **stuitert**. Daar **komt** een aanvaller. Hij **raakt** de bal met de tip van de schoen. De bal **vliegt** binnen...”*

Er is een grote brand uitgebroken. De reporter van dienst brengt live verslag uit: *“De vlammen **slaan** uit het dak. De brandweer **rolt** de slangen uit. Daar **verschijnt** iemand op het balkon! Hij **roept**, **zwaait** met de armen. De brandweer **schuift** de ladder uit. Een brandweerman **klimt** naar boven....*

Of bij de uitreiking van de Oscars zegt de journaliste van dienst: *“De Oscar voor beste actrice **gaat** naar P.W. Zij **komt** naar voren, **gaat** de trap naar het podium op. Oh, oh, daar **trapt** ze op de zoom van haar kleding. Ze **valt** ....”*

1.2. De toerist

Een koppel toeristen loopt in de stad en kijkt rond.

Hij: *“**Is** dat niet het stadhuis? Ja, ik **denk** dat het wel het stadhuis is, **zie** je de vlaggen? De vlag van ons land **hangt** er ook tussen. En dat beeld daar, **is** dat niet Brabo, je **weet** wel, de legendarische held van Antwerpen? Wacht, ik **kijk** eens even in mijn gids.”*

Zij: *“Kijk, daar **komt** een fanfare. **Is** er vandaag iets speciaals? Ja, daar **staat** de burgemeester, ik **herken** hem aan zijn tricolore sjerp... “*

En aan een vrouw die langskomt vraagt zij: *“Welk feest **vieren** ze hier vandaag?”*

2. Welke tijd wordt er in de verslagen gebruikt?

De reporter en de toerist zeggen wat ze op hetzelfde moment zien gebeuren. Zij zijn toeschouwers van een actie en al wat ze over de actie zeggen zijn resultaten van hun observaties. Als toeschouwers staan zij ook buiten de actie.

De tijd die zij gebruiken is de tegenwoordige tijd, omdat zij tegenwoordig zijn bij wat er gebeurt. Het gebeurde niet gisteren of nog langer geleden, nee, het gebeurt op het moment zelf.

De tijd van het werkwoord die zij gebruiken noemen we de **TOERISTENTIJD** of **TOESCHOUWERSTIJD** of **TEGENWOORDIGE TIJD**. Afgekort is dat T.T. of t.t.

3. Is de actie al voorbij?

Nee, de actie is nog bezig op het moment dat de reporter en de toerist beschrijven wat ze zien.

Dit wordt nog duidelijker als we het op deze manier weergeven:

De brandweerlui zijn aan het blussen.
De voetballers zijn aan het voetballen
Ik ben aan het schilderen.
Wij zijn aan het luisteren.
Jij bent aan het slapen!
Is hij weer aan het spelen?

In deze zinnen is het duidelijk dat de actie nog voortduurt terwijl er over gesproken wordt. Dit is overduidelijk **TEGENWOORDIGE TIJD**.

De actie is nog niet afgelopen, ze is nog **ONVOLTOOID**.

Daarom noemen we deze tijd ook de **ONVOLTOOID TEGENWOORDIGE TIJD**.

4. Activiteit.

Nu gaan de leerlingen op stap als reporter en noteren alles wat ze waarnemen (zien, horen, voelen, ruiken, proeven). Ze gaan in andere klassen en blijven er ongeveer een kwartier. Ze noteren wat er in de klas gebeurt. Of ze zetten zich in het park en noteren wat er gebeurt; of gaan op straat of gelijk waar (maar steeds onder toezicht). Na een kwartier komen ze terug in de klas en lezen voor wat ze genoteerd hebben.

Vele kinderen noteren als volgt:

De juf is aan het vertellen.

De kinderen zijn aan het schrijven.

Dit is correct, maar deze zinnen kunnen nu nog op een andere manier, een kortere manier gezegd worden, namelijk:

De juf vertelt

De kinderen schrijven.

5. Zelfstandig werk.

Ieder kind schrijft nu zo veel mogelijk zinnen in de o.t.t. in de twee vormen. Op deze manier:

De juf **is aan het voorlezen**. De juf **leest voor**.

De kinderen **zijn aan het praten**. De kinderen **praten**.

Wie niet voldoende zinnen heeft of vindt, neemt er over van andere kinderen. De leerkracht kan ook met kinderen apart enkele zinnen maken.

De werkwoorden mogen in kleur geschreven worden of onderlijnd of krijgen een kleur eromheen.

6. Redekundige en taalkundige analyse.

Naar het einde van de les (periodeles van 100 minuten), ongeveer een 10-tal minuten vóór het einde, komen de kinderen bij het bord en ontleden nu een tweetal zinnen samen.

Er staat bijvoorbeeld deze zin:

De politieagent regelt het verkeer.

We maken er een vraag van: Regelt de politieagent het verkeer?

Regelt is de persoonsvorm (PV)

In welke tijd staat dit werkwoord?

In de onvoltooid tegenwoordige tijd.

Als het onderwerp al eerder aan bod kwam in de lessen Nederlands, dan kun je verder vragen:

Wie regelt het verkeer?

De politieagent = onderwerp.

Is dit enkelvoud of meervoud?

Enkelvoud.

Welke persoon? 1e, 2e of 3e persoon?

3e persoon. (Politieagent kun je vervangen door HIJ).

Op het bord staat dan dit:

De politieagent regelt het verkeer

O   PV

De	lidwoord
politieagent	zelfstandig naamwoord
regelt	werkwoord onvoltooid tegenwoordige tijd 3e persoon enkelvoud
het	lidwoord
verkeer	zelfstandig naamwoord

Als er in het vierde leerjaar al veel herhaling geweest is over de woordsoorten, dan kun je nu ook afkortingen gebruiken.

De	lidw.
politieagent	zn.
regelt	ww. o.t.t. 3e pers. enkv. (of ww. o.t.t. 3e enkv.)
het	lid.
verkeer	zn.

Met deze werkwijze worden er drie zaken bereikt:

1. De onvoltooid tegenwoordige tijd.
2. Herhaling van de persoonsvorm en het onderwerp.
3. Herhaling van de woordsoorten.

In de loop van de volgende dagen komen er in de herhalingsopgaven, zowel mondeling als schriftelijk, regelmatig zinnen waarin het werkwoord in de o.t.t. staat.